

Oponentský posudek diplomové práce

Autor práce: **Bc. Tomáš Winkelhöfer**

Fakulta: sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze

Institut sociologických studií, katedra veřejné a sociální politiky

Název práce: **RECIDIVISTÉ VE VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY**

Oponent: PhDr. Šárka Blatníková (psycholog, IKSP Praha)

Struktura a rozsah práce:

Diplomová práce má celkem rozsah 95 stran, včetně příloh, seznamu literatury, grafů a tabulek. Text je členěn do šesti kapitol, přičemž kapitoly č. 1 - č. 3 lze označit za teoretická východiska, na která navazuje empirická část (kap. 4). Do zvláštních kapitol jsou vyčleněny závěry a diskuse, text práce uzavírá souhrn. Přepokládám, že formální struktura diplomové práce vychází z doporučení ke zpracování závěrečných prací, které fakulta upřednostňuje; považuji ji za vyhovující.

Popis a zhodnocení diplomové práce:

Autor si zvolil ke zpracování téma zajímavé, aktuální a hojně diskutované mezi odbornou i laickou veřejností. V rámci práce byl proveden jednorázový aplikovaný empirický výzkum, který je mým pokusem o kombinaci kvalitativního a kvantitativního přístupu, což je jeden z nejobtížnějších typů výzkumného projektu.

Hlavním cílem diplomové práce bylo *zjistit, jaké názory mají recidivisté a pracovníci penitenciární péče na opětovné páchaní trestné činnosti po propuštění odsouzených z výkonu trestu odnětí svobody; v čem vidí selhání a nedostatky.*

V úvodní kapitole (str. 10) diplomant nabízí historický exkurz (z oblasti trestního práva a kriminality obecně), přidává své úvahy a také zmiňuje současný stav problematiky – údaje o počtech (podílu) recidivních pachatelů na kriminálním jednání i výskyt ve vězeňské populaci. Připojeno je vymezení některých pojmů, které v práci diplomant používá (recidiva, recidivista a terciální prevence, do které diplomant řadí dvě subsložky - postpenitenciární a penitenciární péči. V textu se pak pojmy (post)penitenciární *péče* a (post)penitenciární *prevence* prolínají. V úvodu práce mi chyběla zmínka o tom, proč si diplomant vybral ke zpracování toto téma, jeho motivaci.

V další kapitole (od str. 15) je vymezen již zmíněný hlavní cíl práce (velmi komplexní, obecná a „badatelsky odvážná“ meta), který je rozveden do pěti dílčích cílů (str. 15) a které

autor řevádí do čtyř otázek, na které má práce přinést odpověď. K jejich získání se diplomant rozhodl využít výzkumných metod, které popisuje v další kapitole (kap. 2.3.) a zvolil následující metody-techniky: studium dokumentů, polostrukturovaný rozhovor (in-depth interview), SWOT analýzu a případovou studii. V této části (kap. 3.2.2), příp. v úvodu empirické části (tedy kapitola 4.1.) jsem postrádala odkaz na schéma polostrukturovaných rozhovorů, které výzkumník s respondenty vedl. Pokud se jedná o Přílohy č. 4-6 (nazvané Dotazník...), což autor nepřímo naznačuje v textu jako původně zamýšlenou techniku sběru dat, která však ukázala své limity, viz. str. 17, chybí zde odkaz, případně úprava znění názvu přílohy.

Poslední, třetí část „teoretických východisek“ představuje souhrn poznatků – tedy práce s odb. literaturou. V této kapitole je na 13 stránkách rozebírán je pojem recidivy, právní pohled, následuje přehled teorií kriminality (sociologické, kriminologické, psychologické atd.) a jakýsi „souhrn teorií“. Krátce (na čtyřech stránkách) se autor věnuje oblasti penitenciární a postpenitenciární prevence (péče?). Jsou zde také informace o programech zacházení, včetně přehledu aktivit, který je uveden v příloze nebo jsou zde citace z interních metodických pokynů (motivační činitelé), což jsou né běžně dostupné a proto zajímavé informace.

Vlastní empirická část práce pokrývá 32 stran textu (bez kapitoly č.6-Diskuse) a diplomat ji rozdělit na tři podkapitoly, podle cílové skupiny respondentů (autorem nazývané „aktéry“). Vzhledem k cílům a otázkám, které si diplomant položil, není z textu zcela jasné striktní rozdělení cílové skupiny na post- a peni- pracovníky na samostatné výzk. soubory. Kapitola 4.1. (Výzkum zaměřený na recidivisty) začíná popisem základního souboru, uvedeny jsou grafy. Text volně přechází do popisu základního souboru (všichni recidivisté ve věznicí Nové Sedlo, tedy 240 jedinců), přičemž se některé informace poněkud v textu ztrácejí, některá data z grafů zůstala bez komentáře a celkový počet osob ve výzkumné skupině (20 osob) se stává „nejasným“. V této části (kap. 4.1.2.-Interview) považuji za velkou škodu – pro mne jako zvědavého čtenáře - že zde není informace o realizaci či průběhu rozhovoru s recidivistou, kromě již zmíněného chybějícího schématu či struktury rozhovoru. Tedy kdy, kde, v přítomnosti koho, jak dlouho rozhovor probíhal, jak se výzkumník představil, zda představil svůj výzkum, jestli všichni oslovení respondenti souhlasili s rozhovorem, způsob záznamu, zda poskytli respondenti souhlas a jak byl zaznamenán, zda nebyla osoba výzkumníka limitujícím faktorem ve výzkumu (pokud je autor např. zaměstnanec věznice apod.). O výstupech z rozhovoru se čtenář dozví rovnou ve formě autorovy interpretace a

konstatováním o provedení první kategorizace získaných dat (str. 44, kap. 4.1.2.). Kazuistiky v následující části (kap. 4.1.3.) jsou, jako vždy, cenné a vděčné a „ze života“.

Zbylé dvě kapitoly v empirické části přináší sdělení o výzkumu u pracovníků peni a postpenitenciární péče (prevence) a výsledky SWOT analýzy, které jsou heslovitě uvedeny.

Závěry (na str. 61) pak přináší odpovědi na otázky položené v úvodní části a diskuse (str. 66) dobře kombinuje poznatky, teorii, zkušenosti a další fakta. Seznam tabulek a grafů, literatura a přílohy uzavírají diplomovou práci bc. Tomáš Winkelhofer.

Usuzuji, že diplomant v dobré víře obsáhnout téma „recidivních pachatelů ve výkonu trestu“ komplexně a z více úhlů pohledu, si vytyčil okruhy a otázky, které přesahují možnosti dipl. práce. Práce se tak rozbíhá na dílčí podvýzkumy („personál“ a „odsouzení-věznění“), které není možné najednou v jedné práci důsledně „probádat“ a rozanalyzovat. Výsledek pak působí v některých pasážích „nedotaženě“, jakoby napůl cesty.

Diplomant prokázal, že umí pracovat s odbornou literaturou, orientuje se v jednotlivých výzk. nástrojích a nezůstal při aplikaci jedné techniky, snaží se poctivě porozumět jevu, na který se zaměřil. Je třeba ocenit orientaci v penologické problematice (což autor dokazuje mimo jiné např. v závěrečné kapitole č. 6 (Diskuse), kde propojuje získané poznatky s teorií). Některé náměty k polemikám a diskusi jsou naznačeny v textu mého posudku.

Práce splňuje kriteria kladená na texty tohoto druhu, doporučuji ji k obhajobě. Navrhuji práci hodnotit známkou mezi: *výborně - velmi dobře*.

V Praze 15.6.2010

PhDr. Šárka Blatníková
psycholog,
Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Poznámka oponentky na okraj:

Je zřejmé, že ze získaných dat, materiálů a dokumentů, které diplomant v rámci výzkumu získal (data z inf. systému VS, kde lze nalézt i charakteristiky vězňených osob, tedy posudky specialistů apod.), lze vytěžit řadu cenných informací a jako pracovník ve výzkumu mohou diplomantovi jen tiše závidět přístup k informačnímu zdroji, který má i přízeň ředitele věznic k jeho výzkumným aktivitám.

